

Bruxelles, den 21. november 2023
(OR. en)

15627/23

ECOFIN 1205
UEM 366
SOC 798
EMPL 572
COMPET 1133
ENV 1326
EDUC 449
RECH 513
ENER 626
JAI 1509
GENDER 204
ANTIDISCRIM 190
JEUN 265
SAN 677

FØLGESKRIVELSE

fra:	Martine DEPREZ, direktør, på vegne af generalsekretæren for Europa-Kommissionen
modtaget:	21. november 2023
til:	Thérèse BLANCHET, generalsekretær for Rådet for Den Europæiske Union
Komm. dok. nr.:	COM(2023) 901 final
Vedr.:	MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN Årlig undersøgelse af bæredygtig vækst 2024

Hermed følger til delegationerne dokument COM(2023) 901 final.

Bilag: COM(2023) 901 final

EUROPA-
KOMMISSIONEN

Strasbourg, den 21.11.2023
COM(2023) 901 final

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, DET
EUROPÆISKE RÅD, RÅDET, DEN EUROPÆISKE CENTRALBANK, DET
EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG, REGIONSUDVALGET
OG DEN EUROPÆISKE INVESTERINGSBANK**

Årlig undersøgelse af bæredygtig vækst 2024

Investering i EU's konkurrencedygtige fremtid: Årlig undersøgelse af bæredygtig vækst 2024

1. Indledning

Efter et stærkt opsving i 2022 er den økonomiske aktivitet i EU aftaget som følge af høj inflation og strammere finansieringsvilkår. En hurtig, beslutsom og koordineret politisk reaktion gjorde det muligt for økonomien at komme på fode igen og tackle de socioøkonomiske konsekvenser af covid-19-pandemien og Ruslands angrebskrig mod Ukraine. EU har formået at navigere i den deraf følgende energikrise og mindske sin afhængighed af russiske fossile brændstoffer uden behov for gasrationering og undgå en recession. Selv om økonomien er aftaget i 2023, og risiciene og usikkerheden er høj, herunder som følge af situationen i Mellemøsten, har der aldrig været flere mennesker i arbejde i EU, og arbejdsløsheden har ramt et historisk lavt niveau, om end med variationer på tværs af medlemsstater og regioner. Selv om der stadig er strukturelle udfordringer, viser de seneste resultater, at Europa fungerer bedst, når det arbejder sammen.

Som understreget i Granadaerklæringen er EU fast besluttet på at styrke sin konkurrenceevne på lang sigt og opbygge et modstandsdygtigt økonomisk grundlag ved at tackle sine strukturelle udfordringer. Disruptive geopolitiske begivenheder har vist, at EU er nødt til yderligere at styrke sin åbne strategiske autonomi og forblive konkurrencedygtig på et globalt marked, samtidig med at det sikres, at ingen lades i stikken. EU vil fortsat føre sin åbne og retfærdige handelspolitik, investere i partnerskaber og forsvare sig mod urimelig praksis, f.eks. fra Kinas side. EU har brug for modstandsdygtige og diversificerede forsyningskæder for at styrke den økonomiske sikkerhed, navnlig med hensyn til kritiske råstoffer, teknologiske komponenter og udstyr. For yderligere at styrke EU's konkurrencefordel er det afgørende at sikre udviklingen af de kompetencer og færdigheder, der er nødvendige for den grønne og den digitale omstilling, håndtere de demografiske ændringer og samtidig øge investeringerne og fremme innovation. Kommissionens demografiske værktøjskasse hjælper medlemsstaterne med at mobilisere politikker, der tackler udfordringerne i et aldrende samfund. Det er lige så vigtigt at få mest muligt ud af det indre marked, navnlig for små og mellemstore virksomheder (SMV'er), og videreudvikle kapitalmarkedsunionen og støtte private investeringer.

EU bevæger sig væk fra fossile brændstoffer. På grundlag af forpligtelserne i den europæiske grønne pagt presser Europa på for at dekarbonisere industrier, energi, bygninger og transport og har fremskyndet omstillingen til ren energi betydeligt. Oprettelsen af en stærk industri for ren teknologi og muliggørelse heraf, herunder ved at gennemføre Kommissionens forslag om en industriplan for den grønne pagt¹, vil understøtte konkurrenceevnen. Hurtigere tilladelsesprocedurer som indført i det reviderede direktiv om vedvarende energi og en nødforordning om tilladelser vil gøre vedvarende energi mere udbredt. Desuden har Kommissionen fremsat et forslag om at forbedre udformningen af EU's elmarked og dets beskyttelse mod markedsmanipulation og sætte skub i nye energiinvesteringer.

EU's finansieringsinstrumenter fremmer den grønne og den digitale omstilling, færdigheder og beskæftigelse for at styrke EU's konkurrenceevne på nationalt og regionalt plan. Den igangværende gennemførelse af genopretnings- og resiliensfaciliteten, herunder indførelsen af

¹ COM(2023) 62 final.

særlige REPowerEU-kapitler i medlemsstaternes nationale genopretnings- og resiliensplaner, instrumentet for teknisk støtte og anvendelsen af midler fra samhørighedspolitikken, spiller fortsat en central rolle i udformningen af reform- og investeringsdagsordener i alle medlemsstater. Den foreslåede platform for strategiske teknologier for Europa (STEP) vil sikre yderligere synergier mellem eksisterende EU-instrumenter, herunder InvestEU-programmet, med henblik på en hurtig udbredelse af kritiske teknologier. Indtil videre har genopretnings- og resiliensfaciliteten foretaget over 175 mia. EUR i betalinger, der er udbetalt mere end 210 mia. EUR under fondene under samhørighedspolitikken siden begyndelsen af covid-19-pandemien, og 13,44 mia. EUR i EU-garantier og 119 transaktioner er blevet godkendt under InvestEU. Horisont Europa har mobiliseret over 24 mia. EUR til videnskab og innovation. Sideløbende hermed har Kommissionen vurderet investerings- og reformdagsordenerne under REPowerEU positivt til et beløb af 54 mia. EUR. For fortsat at sikre finansiering og optimere ressourcerne til EU's politiske prioriteter skal den målrettede revision af EU's flerårige finansielle ramme vedtages hurtigt.

Det europæiske semesters 2024-cyklus vil gøre status over den igangværende gennemførelse af genopretnings- og resiliensplanerne og programmerne under samhørighedspolitikken og undersøge, hvordan de supplerer hinanden med hensyn til finansiering og politiske resultater.

Fokus vil navnlig være på komplementariteten mellem genopretnings- og resiliensfaciliteten og fondene under samhørighedspolitikken, hvilket viser, hvordan reformer fungerer som centrale katalysatorer for investeringer på forskellige niveauer. Den vil også udstikke retningslinjer med henblik på den kommende midtvejsevaluering af samhørighedspolitikken programmer. Dette vil være en lejlighed til at vurdere programmerne og tackle nye behov og udfordringer i EU's medlemsstater og deres regioner.

Evalueringen af den økonomiske styring bør afsluttes hurtigt. Europa-Parlamentet og Rådet arbejder på Kommissionens forslag til reform af EU's finanspolitiske regler, der blev forelagt den 26. april 2023. Den reformerede ramme vil skabe klarhed og forudsigelighed for den fremtidige finanspolitik og samtidig fremme gælds bæredygtigheden og den økonomiske vækst. Når den reformerede finanspolitiske ramme er vedtaget, vil medlemsstaterne begynde at udarbejde deres første mellemfristede planer for finans- og strukturpolitiske tiltag, der skitserer finans-, struktur- og investeringspolitikkerne for de næste 4-5 år. Kommissionen opfordrer medlovgiverne til hurtigt at nå til enighed om en reformeret ramme.

Dette års årlige undersøgelse af bæredygtig vækst fremhæver EU's socioøkonomiske politiske dagsorden under hensyntagen til udviklingen i det makroøkonomiske, sociale og geopolitiske landskab. Vejledningen følger en struktureret tilgang baseret på de fire dimensioner af konkurrencedygtig bæredygtighed, som er i overensstemmelse med EU's arbejde med at gøre fortsatte fremskridt hen imod FN's mål for bæredygtig udvikling. Meddelelsen skitserer også de centrale aspekter af det europæiske semester 2024.

2. De fire dimensioner af konkurrencedygtig bæredygtighed

2.1 Makroøkonomisk stabilitet

EU's økonomi er fortsat modstandsdygtig på trods af en afmatning. I 2022 var den økonomiske aktivitet stadig på vej tilbage, og BNP steg med 3,4 % over for den kraftigt stigende inflation. I løbet af 2023 har inflationen, som stadig er høj, men gradvist faldende, og stramningen af pengepolitikken resulteret i svagere vækst. På den anden side er udviklingen på arbejdsmarkedet fortsat opmuntrende, idet arbejdsløsheden fortsat ligger tæt på et historisk lavpunkt. Ifølge efterårsprognosen forventes

EU's økonomi at udvise en beskeden vækst på 0,6 % i 2023, hvorefter den vil vokse med 1,3 % i 2024 og med 1,7 % i 2025. Inflationen forventes at fortsætte med at falde og nå op på 2,4 % i 2025 i EU. Dette vil sammen med højere lønninger og et fortsat stærkt arbejdsmarked bidrage til en gradvis genopretning af husholdningernes købekraft.

Risici i forbindelse med stor gæld og prisforskelle er fortsat relevante. Inflationssituationen gjorde det lettere at nedbringe gælden hurtigere, men de strammere finansieringsvilkår kan føre til øgede spændinger som følge af stor gæld, både i den private og den offentlige sektor. Dette vil navnlig påvirke medlemsstater, hvor gældsserviceringen kræver store gældsforlængelser, eller hvor den private sektor står over for kraftige stigninger i rentebetalingerne. Desuden øger fortsatte forskelle i pris- og omkostningsstigninger landene imellem udsigten til tab af konkurrenceevne i de medlemsstater, der har de største prisstigninger. Dette er en særlig risiko blandt eurolandene, da en tilpasning af de indenlandske omkostninger og priser via ændringer i den nominelle valutakurs ikke er en mulighed². Rapporten om varslingsmekanismen indeholder Kommissionens analyse af udviklingen i ubalancer og nye risici³. Næste forår vil der blive udarbejdet dybdegående undersøgelser for 12 medlemsstater. For Cypern, Frankrig, Tyskland, Grækenland, Spanien, Ungarn, Italien, Nederlandene, Portugal, Rumænien og Sverige vil de dybdegående undersøgelser følge op på de ubalancer eller uforholdsmæssigt store ubalancer, der blev konstateret i foråret, mens den dybdegående undersøgelse for Slovakiet vil vurdere risikoen for nye ubalancer.

Med den generelle undtagelsesklausul i stabilitets- og vækstpagten, der udløber ved udgangen af 2023, skal finanspolitikken støtte pengepolitikken med henblik på at reducere inflationen og sikre finanspolitisk holdbarhed, samtidig med at der gives tilstrækkelig plads til yderligere investeringer og støtte til langsigtet vækst⁴. Finanspolitisk samordning er afgørende for at hjælpe pengepolitikken med at bringe inflationen tilbage til det mellemfristede mål rettidigt. Regeringerne bør føre en koordineret og forsigtig finanspolitik for at holde gælden på et forsvarligt niveau eller bringe gældskvoterne ind på en sandsynlig nedadgående kurs. De bør afvikle kriserelaterede energistøtteforanstaltninger så hurtigt som muligt og anvende de deraf følgende besparelser til at nedbringe underskuddet. Selv om det er vigtigt at forblive fleksibel i betragtning af den store usikkerhed, vil opnåelsen af en kontraktiv finanspolitisk kurs som forventet i 2023 og 2024 bidrage til at genoprette de finanspolitiske stødpuder over tid og dermed til at forbedre holdbarheden af den offentlige gæld i nogle medlemsstater. Ud over behovet for at opretholde en forsigtig finanspolitisk strategi skal de offentlige investeringer opretholdes og om nødvendigt øges for at støtte langsigtet vækst og den grønne omstilling. Med henblik herpå bør regeringerne opretholde et højt niveau af offentlige investeringer for at støtte den grønne og den digitale omstilling og styrke produktiviteten og modstandsdygtigheden. Dette vil kræve forbedringer i kvaliteten og sammensætningen af de offentlige finanser på både indtægts- og udgiftssiden, f.eks. ved at optimere skattemikset. Det vil også være afgørende at fremskynde gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanerne, herunder deres REPowerEU-kapitler, og gøre fuld brug af samhørighedspolitikens programmer.

De finanspolitiske nødforanstaltninger, der træffes som reaktion på energiprischokket, bør afvikles hurtigst muligt. Langvarig ikkemåltrettet finanspolitisk støtte til husholdninger og

² COM(2023) 903 og SWD(2023) 903.

³ COM(2023) 902 og SWD(2023) 902.

⁴ COM(2023) 900.

virksomheder er ikke det rette redskab i den nuværende situation, da den øger inflationspresset og bidrager til en langvarig stram pengepolitik. Den begrænser også det finanspolitiske råderum til produktive udgifter, f.eks. til grønne og digitale investeringer. Støtte til sårbare husholdninger bør ydes på en målrettet måde gennem etablerede sociale beskyttelsessystemer og sociale sikkerhedsnet. Hvis der er behov for støtteforanstaltninger, bør disse fokusere på at beskytte sårbare husholdninger og virksomheder, være økonomisk overkommelige og bevare incitamenter til at øge energieffektiviteten.

Som bebudet i de finanspolitiske retningslinjer for 2024⁵ vil Kommissionen i overensstemmelse med de gældende regler foreslå Rådet at indlede underskudsbaserede procedurer i foråret 2024 på grundlag af endelige data for 2023.

2.2 Miljømæssig bæredygtighed

De foranstaltninger, som EU og dets medlemsstater har truffet, har bidraget til at bringe energipriserne tættere på niveauet før krisen, mens investeringer i rene energikilder bidrager til at stabilisere den fremtidige forsyning. Naturgaspriserne er faldet med ca. 84 % i forhold til de rekordhøje niveauer sidste år, men ligger stadig 78 % over niveauet før krisen, og engrospriserne på elektricitet faldt også (med 78 % i forhold til samme periode sidste år). Ikke desto mindre er energipriserne i EU i gennemsnit fortsat høje sammenlignet med niveauet før krisen og resten af verden. Selv om EU har øget sit energisystems modstandsdygtighed, er markedsvilkårene stadig behæftet med usikkerhed, bl.a. på grund af krisen i Mellemøsten. Siden februar 2022 har EU indstillet al import af russisk kul, reduceret importen af russisk olie med ca. 90 % og den samlede russiske gasimport med ca. to tredjedele og vil fortsætte denne indsats i fremtiden. Naturgaslagrene ligger tidligt på rekordhøje niveauer, nemlig 100 % i november 2023. Medlemsstaternes vellykkede gennemførelse af EU-rammen for reduktion af efterspørgslen har styrket EU's beredskab forud for denne vinter, og værktøjet til aggregering af efterspørgslen, AggregateEU, giver konkrete resultater. I betragtning af de forbedrede forhold på energimarkedene og behovet for at vedtage en forsigtig finanspolitik bør medlemsstaterne hurtigt udfase subsidier til fossile brændstoffer. De bør kun anvende målrettede energistøtteforanstaltninger, hvis der sker yderligere stigninger i energipriserne, og fremme en hurtig udbredelse og indfasning af økonomisk overkommelige alternativer til ren energi for husholdninger og virksomheder gennem passende reformer og investeringer.

Medlemsstaterne fokuserer deres indsats på at gennemføre REPowerEU-kapitlerne i genopretnings- og resiliensplanerne suppleret med midler fra samhørighedspolitikken. Indtil videre har 23 medlemsstater indsendt deres REPowerEU-kapitler, der beløber sig til et rammebeløb på 54 mia. EUR. REPowerEU-foranstaltningerne omfatter strømlining af tilladelsesprocedurerne for at fremskynde udrulningen af vedvarende energi og lagringsfaciliteter, opskalering af energieffektivitetsforanstaltninger for at mindske energifattigdom og støtte udviklingen af værdikæder inden for kritiske råstoffer og teknologier, der er nødvendige for den grønne omstilling. Samhørighedspolitikken støtte til investeringer i energieffektivitet, vedvarende energi og intelligente energisystemer under det politiske mål for et grønnere Europa spiller også en vigtig rolle i gennemførelsen af flere nøgleaktioner under REPowerEU-initiativet. EU's finansiering til disse foranstaltninger fra alle politiske målsætninger og Fonden for Retfærdig Omstilling beløber sig til 47

⁵ COM(2023) 141 final.

mia. EUR. Tilgængeligheden af disse forskellige finansieringsinstrumenter betyder, at fælles mål kan nås mere effektivt, f.eks. gennem en kombination af genopretnings- og resiliensfaciliteten/REPowerEU-reformer om udstedelse af tilladelser og tilslutning af flere vedvarende energikilder til nettet gennem investeringer på nationalt og regionalt plan.

De ajourførte nationale energi- og klimaplaner skal udvikles fuldt ud og gennemføres hurtigt.

Medlemsstaternes ajourførte nationale energi- og klimaplaner bør indeholde mere ambitiøse klima- og energipolitikker i overensstemmelse med EU's klima- og energimål for 2030. De forventes at tage fuldt hensyn til de seneste landespecifikke henstillinger, der er offentliggjort i forbindelse med det europæiske semester, at afspejle genopretnings- og resiliensplanernes energi- og klimaforanstaltninger og at undersøge synergier med andre planlægningsinstrumenter under EU's samhørighedspolitik. Kommissionen vil udstede medlemsstatsspecifikke henstillinger til udkastene til nationale energi- og klimaplaner i december 2023 og forventer, at der tages fuldt hensyn til disse i de endelige nationale energi- og klimaplaner, der skal foreligge senest i juni 2024. De nationale energi- og klimaplaner vil bidrage til at konsolidere den strategiske planlægning, mobilisere offentlige og private investeringer⁶ samt styrke investorernes sikkerhed for at opfylde klima- og energimålene for 2030 om at reducere EU's drivhusgasemissioner med mindst 55 % i forhold til 1990-niveauet. Dette bør kombineres med bestræbelser på at vende tabet af naturressourcer, udvikle bæredygtige landbrugsmetoder, bevare økosystemtjenester og tilpasse sig bedre og hurtigere til et mere negativt klima, navnlig med hensyn til vandmodstandsdygtighed. For at bevare budgetstabiliteten og forhindre finansielle chok i fremtiden er der et stigende behov for, at medlemsstaterne overvejer og forbereder sig på de finanspolitiske virkninger af usædvanlige vejrforhold og andre klimafarer i deres mellemfristede budgetplanlægning.

En styrkelse af EU's nettonulindustri er afgørende for at tilvejebringe de teknologier og komponenter, der er nødvendige for at gennemføre den europæiske grønne pagt, og for at Europas industri kan forblive konkurrencedygtig. Den fremtidige konkurrenceevne for EU's nettonulindustri vil afhænge af en stabil og stadig renere energiforsyning til overkommelige priser, tilgængeligheden af en højt kvalificeret arbejdsstyrke og tilstrækkelig privat og offentlig finansiering. Tilgængeligheden af råmaterialer til overkommelige priser, fortsat handelsåbenhed og et gunstigt erhvervsklima er også afgørende. Med udgangspunkt i det indre markeds stærke sider har industriplanen for den grønne pagt og forordningen om nettonulindustri til formål at skabe et mere gunstigt miljø for opskalering af EU's produktionskapacitet for nettonulteknologier. STEP-forslaget vil styrke EU's investeringskapacitet til støtte for denne opskalering ledsaget af passende kompetenceudvikling og samtidig hjælpe med at beskytte samhørigheden og det indre marked. Det samlede investeringsbehov i EU's forsyningskæder for fem nettonulteknologier (vind, solenergi, batterier, varmepumper og elektrolysatorer) beløber sig til 92 mia. EUR frem til 2030. I den forbindelse vil den europæiske vindenergipakke støtte virksomheder i vindsektoren og forbedre deres konkurrenceevne. Mere generelt vil samarbejde med industrielle interessenter, herunder dialoger om ren omstilling, hjælpe EU's industri med at opbygge sin forretningsmodel for den grønne omstilling. FoI vil spille en afgørende rolle i denne omstilling og vil kræve en innovationsvenlig politisk ramme. For at gennemføre den europæiske grønne pagt er EU's industri også nødt til at styrke omstillingen

⁶ Samlet set vil der være behov for yderligere investeringer på over 620 mia. EUR om året for at opfylde målene i den grønne pagt og REPowerEU samt investeringer på 92 mia. EUR frem til 2030 for at opfylde målene i forordningen om nettonulindustri.

til den cirkulære økonomi, navnlig med hensyn til genvinding og erstatning af kritiske råstoffer og udbredelsen af sekundære råstoffer for at maksimere værdibevarelsen. Desuden bør medlemsstaterne fokusere på at fjerne miljøskadelige subsidier, hvor de potentielle budgetgevinster anslås til op til 300 mia. EUR om året⁷. Desuden vil EU-industriens klimaomstilling blive støttet af CO₂-grænsetilpasningsmekanismen, som vil bidrage til at opretholde lige vilkår i forhold til producenter uden for EU og undgå kulstoflækage.

2.3 Produktivitet

Selv om produktiviteten er den vigtigste drivkraft for konkurrenceevnen, er den gennemsnitlige produktivitetsvækst i EU stagneret i løbet af de seneste ti år. Arbejdsproduktiviteten pr. arbejdstime er kun steget med 6 % siden 2015. Den nye rapport om det indre marked og konkurrenceevne, som Kommissionen vil offentliggøre i januar 2024, vil danne grundlag for en årlig styringscyklus og for drøftelser om det indre marked og langsigtet konkurrenceevne og produktivitet som ønsket af Det Europæiske Råd. En ujævn og langsom digital omstilling generelt og mangel på kvalificeret arbejdskraft i forskellige sektorer udgør store hindringer for produktivitetsvæksten. Der er behov for en fast politisk indsats for at støtte privat FoI-finansiering gennem veludformede skatteincitamenter, offentlig-private partnerskaber og bedre betingelser for opstarts- og opskalingsvirksomheder, f.eks. gennem Det Europæiske Innovationsråd, der er oprettet under Horisont Europa-programmet. Øget forskning og innovation i virksomheder og i den offentlige sektor er særlig vigtig for at styrke produktiviteten i regioner, der har oplevet langsom vækst i de seneste år. Mens flere unge i EU afslutter en videregående uddannelse, kan en forøgelse af antallet af færdiguddannede inden for naturvidenskab, teknologi, ingeniørvirksomhed og matematik, håndtering af kønsskævheder og forbedring af arbejdsmarkedsrelevansen yderligere styrke produktiviteten.

Øget produktivitet afhænger af en forbedring af rammebetingelserne, uddybning af det indre marked og respekt for retsstatsprincippet. EU's virksomheder er i dag belastet af administrative hindringer, der besværliggør deres evne til at investere på tværs af grænserne og effektivt fuldføre den grønne og den digitale omstilling. Der er behov for en fælles indsats for at håndhæve de eksisterende regler, fjerne hindringer og undersøge områder for yderligere integration⁸. Kommissionen har fremsat de første lovgivningsforslag med henblik på at reducere rapporteringsforpligtelserne på europæisk plan med 25 % uden at underminere de politiske mål for de pågældende initiativer. Medlemsstaterne, herunder de regionale og lokale myndigheder, skal også øge deres indsats på dette område for at matche dette ambitionsniveau. Øget produktivitet kræver stærke incitamenter gennem skatte- og socialsikringssystemet og effektiv uddannelse for at øge udbuddet af arbejdskraft og tilgængeligheden af en fleksibel og kvalificeret arbejdsstyrke. Dybe og integrerede kapitalmarkeder i EU er afgørende for EU's globale konkurrenceevne som et middel til at tilvejebringe private investeringer i EU's økonomi, herunder i den grønne og den digitale omstilling. Der er også behov for en yderligere indsats for at fremme udbredelsen af innovation og mindske flaskehalse og hindringer på produkt- og tjenestemarkederne. Respekt for retsstatsprincippet, navnlig uafhængige og effektive retssystemer af høj kvalitet, retssikkerhed og lighed for loven er også afgørende faktorer for et erhvervsklima, der fremmer investeringer og innovation.

⁷ Europa-Kommissionen, 2022, En værktøjskasse til reform af miljøskadelige subsidier i Europa.

⁸ Meddelelse, Det indre marked fylder 30 (COM(2023) 162 final).

Fremme af et fair og SMV-venligt erhvervsklima er afgørende for at styrke det indre marked.

Hjælpepakken for SMV'er indeholder et forslag til bekæmpelse af forsinkede betalinger. Den har til formål at skabe retfærdighed i handelstransaktioner, forbedre SMV'ernes likviditet og modstandsdygtighed og styrke EU-virksomhedernes konkurrenceevne. Pakken indeholder også forslag om at udpege en særlig SMV-repræsentant og et forslag om at indføre hovedkontorsbaseret beskatning for at forenkle beskatningsrammen for SMV'er, der opererer på tværs af grænserne. Erhvervslivet i Europa: Forslaget om en ramme for indkomstbeskatning vil gøre livet lettere for både virksomheder og skattemyndigheder ved at indføre et fælles regelsæt til fastsættelse af beskatningsgrundlaget for koncerner, der opererer i mere end ét land. InvestEU-programmets SMV-vindue hjælper også SMV'er med at tilpasse sig bæredygtig forretningspraksis og finansierer nystartede virksomheder, der udvikler nye bæredygtighedsteknologier. Støtten til SMV'er forventes at nå op på mere end 200 mia. EUR frem til 2027 under EU's finansieringsprogrammer⁹.

EU's vækstvej afhænger i høj grad af udbredelsen af digitalisering. Selv om digitale teknologier giver konkurrencefordele, forbedrede tjenester og udvidede markeder for store virksomheder, er SMV'ernes digitaliseringsniveau fortsat ujævnt fordelt på tværs af medlemsstater og sektorer. Mange traditionelle SMV'er mangler ressourcer og færdigheder til fuldt ud at drage fordel af digitaliseringen, hvilket understreger behovet for fremskridt på dette område. Det omfattende partnerskab om digitale færdigheder har til formål at bidrage til at nå EU's mål for det digitale årti om at udstyre 80 % af befolkningen med grundlæggende digitale færdigheder, opnå kønsmæssig konvergens og have 20 millioner IKT-specialister i beskæftigelse senest i 2030. De nationale strategiske køreplaner for det digitale årti vil indeholde de konkrete foranstaltninger, som hver medlemsstat agter at træffe for at afhjælpe mangler i overensstemmelse med konklusionerne i den første statusrapport om det digitale årti. Flere lovgivningsmæssige udviklinger, herunder rammen for kunstig intelligens, dataforordningen, forordningen om digitale tjenester og forordningen om digitale markeder, vil styrke Europas potentiale til at konkurrere på globalt plan. EU's forslag til en retlig ramme for kunstig intelligens er den første omfattende ramme af sin art. Den skal afbøde risiciene på en forholdsmæssig måde og giver samtidig den retssikkerhed, der er nødvendig for at udrulle pålidelig kunstig intelligens på europæisk plan.

For at mindske produktivitetskløften i EU skal der også fokuseres på de regioner, hvor produktiviteten er stagneret, og som kan drage fordel af komplementariteten mellem genopretnings- og resiliensfaciliteten og samhørighedspolitikens fonde på regionalt plan. Forskellene i adgangen til uddannelse, sundhedspleje, forskning, innovation, mobilitet og digital infrastruktur af høj kvalitet forstærkes yderligere i landdistrikter og områder i den yderste periferi. Dette er også påvist i byområder med højere konkurrenceevne og højere niveauer af menneskelig kapital¹⁰. For eksempel har mindre end 25 % af befolkningen i alderen 25-64 år i EU's landdistrikter en videregående uddannelse mod 44 % i byerne¹¹. Synergier mellem genopretnings- og resiliensfaciliteten og finansieringen af samhørighedspolitikken er afgørende for at kunne yde støtte på regionalt plan.

⁹ Hjælpepakken for SMV'er, side 12, fodnote 61: Hjælpepakken for SMV'er (europa.eu).

¹⁰ EU's regionale konkurrenceevneindeks 2.0 — 2022-udgaven, https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/work/rci_2022/eu-rci2_0-2022_en.pdf.

¹¹ Eurostat, EDAT_LFS_9913.

2.4 Retfærdighed

EU's arbejdsmarked klarer sig fortsat generelt godt trods en langsommere økonomisk vækst, selv om der fortsat er regionale forskelle, og nogle befolkningsgrupper nyder mindre gavn heraf. Beskæftigelsesfrekvensen nåede et rekordhøjt niveau på 75,4 % i andet kvartal 2023, mens arbejdsløsheden faldt til 6,0 %, hvilket er den laveste, der nogensinde er registreret i EU. Mens nogle medlemsstater har gjort betydelige fremskridt, har andre registreret arbejdsløshedsprocenter, der stadig ligger over 11 %¹². Samtidig viser arbejdsmarkedsresultaterne markante regionale forskelle i medlemsstaterne.

Den store mangel på arbejdskraft og kvalifikationer er en vigtig flaskehals for bæredygtig vækst, innovation og konkurrenceevne og kræver en målrettet indsats. På dette stramme arbejdsmarked kan over to tredjedele af arbejdsgiverne ikke finde de talenter, de har brug for¹³. Der er generelt mangel på arbejdskraft inden for sundhedspleje, STEM (navnlig IKT), grønne erhverv og visse serviceerhverv. Der er et stort behov for de kompetencer, som kvinder, unge og ældre, dårligt stillede grupper, lavtuddannede og andre underrepræsenterede grupper på arbejdsmarkedet besidder¹⁴. Over 20 % af befolkningen i den erhvervsaktive alder er inaktiv, herunder 8 millioner unge, som ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse. Der bør sikres lige muligheder for alle, herunder gennem gennemførelse af strategierne for en Union med lige muligheder¹⁵.

Politiske tiltag på de relevante niveauer bør være rettet mod at øge arbejdsmarkedsdeltagelsen for at forbedre beskæftigelsen og de sociale resultater. Dette omfatter styrkede aktive arbejdsmarkedspolitikker, adgang til økonomisk overkommelig førskoleundervisning og børnepasning af høj kvalitet samt langtidspleje, skatte- og socialsikringssystemer, der støtter arbejde (herunder ved at flytte beskatningen fra arbejde til miljø- og klimamål), passende arbejdsvilkår og muligheder for styret lovlig migration¹⁶, samtidig med at arbejdstagerrettigheder og sociale beskyttelsesrettigheder sikres. Den øgede brug af algoritmisk styring og kunstig intelligens på arbejdspladsen kan bidrage til at afhjælpe mangler, men kræver årvågenhed. Styrkelse af inkluderende uddannelse af høj kvalitet er fortsat en central prioritet samt en stærkere opkvalificerings- og omskolingsindsats med henblik på den dobbelte omstilling. Mangel på grundlæggende færdigheder samt avancerede STEM-færdigheder, læringskløfter og mangel på lærere udgør stadig større udfordringer for uddannelsessystemerne, herunder for unges adgang til arbejdsmarkedet. Dynamikken i de initiativer, der blev iværksat i forbindelse med det europæiske år for færdigheder¹⁷, bør videreføres.

Trods markante lønstigninger i EU i 2022 og begyndelsen af 2023 lå disse fortsat under den høje inflation og resulterede i reduceret købekraft, hvilket påvirkede de lavere indkomster mest. Reallønnen i EU faldt med 3,7 % i 2022, hvilket øgede risikoen for fattigdom blandt personer

¹² ES og EL registrerede arbejdsløshedsprocenter på > 11 % i andet kvartal 2023, og ES, EL, IT, RO og SE registrerede ungdomsarbejdsløshed på > 20 % (med SK, HR og PT lige under tærsklen). Kilde: Eurostat.

¹³ Europa-Kommissionen (2023), Employment and social developments in Europe.

¹⁴ For eksempel var beskæftigelsesfrekvensen for kvinder 70,3 % i 2. kvartal 2023, hvilket er 5,1 procentpoint under gennemsnittet for arbejdsstyrken. Ulønnede omsorgsforpligtelser holder mere end 7 millioner kvinder i EU fra arbejdsmarkedet.

¹⁵ Strategierne for en [Union med lige muligheder](#) fremmer ligestilling og inklusion af kvinder og ugunstigt stillede grupper såsom personer med handicap og personer med migrantbaggrund, racemæssig eller etnisk minoritetsbaggrund, herunder romaer.

¹⁶ Navnlig via EU's talentpulje, der blev lanceret den 15. november 2023 som led i [pakken om færdigheder og talentmobilitet](#).

¹⁷ [Det europæiske år for færdigheder \(europa.eu\)](#).

i arbejde¹⁸. I fremtiden skal lønudviklingen finde en balance mellem at genvinde arbejdstagernes tabte købekraft, undgå anden runde-effekter på inflationen og sikre EU's konkurrenceevne. En stærk social dialog og effektive kollektive overenskomstforhandlinger er vigtigere end nogensinde før for at opnå en afbalanceret lønfastsættelse.

Der er fortsat et stort behov for passende og bæredygtige politikker for social beskyttelse og inklusion. I lyset af de demografiske ændringer og arbejdsmarkeder i hastig udvikling er bæredygtige sociale beskyttelsessystemer afgørende, samtidig med at der sikres adgang til social beskyttelse og tilstrækkelig indkomststøtte. Dette er også nødvendigt for at afbøde virkningerne af høj inflation og faldende købekraft og bekæmpe energifattigdom. Det bør kombineres med støtte til integration på arbejdsmarkedet og adgang til basale tjenester for personer, der mangler ressourcer¹⁹. Der er behov for retfærdige omstillinger for alle, f.eks. for at sikre, at grønne og digitale innovationer er økonomisk overkommelige for lavtlønnede, og at ingen region lades i stikken.

Fondene under samhørighedspolitikken støtter sammen med de nationale genopretnings- og resiliensplaner medlemsstaterne i at gøre fremskridt hen imod deres nationale 2030-mål for beskæftigelse, færdigheder og fattigdomsbekæmpelse. Medlemsstaterne indarbejder betydelige reformer og investeringer i arbejdsmarkeds- og socialpolitikkerne i deres genopretnings- og resiliensplaner, og 140 mia. EUR (ca. 28 %) af de samlede anslåede omkostninger til genopretnings- og resiliensplanerne falder derfor inden for det socialpolitiske område, herunder ca. 73 mia. EUR til uddannelse og færdigheder²⁰ og ca. 43 mia. EUR til sundhedspleje. Under fondene under samhørighedspolitikken, navnlig Den Europæiske Socialfond Plus (ESF+) og Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU), investeres der også 109 mia. EUR i det socialpolitiske område. Synergierne mellem genopretnings- og resiliensfaciliteten og fondene under samhørighedspolitikken er klart synlige. Flere medlemsstater har f.eks. indarbejdet reformer i deres genopretnings- og resiliensplaner, der skal give ret til førskoleundervisning og børnepasning (ECEC). Samtidig anvendes fondene under samhørighedspolitikken (navnlig ESF+ og EFRU), der i nogle tilfælde støttes af investeringer i genopretnings- og resiliensplanen, navnlig til at udvikle førskoleundervisning og børnepasning og opbygge børnehaver som reaktion på den øgede efterspørgsel. Fondene under samhørighedspolitikken bygger ofte på reformer, der er iværksat under genopretnings- og resiliensplanerne, og finansierer allerede nogle af behovene. De kan også være rettet mod særlige regionale behov eller bestemte befolkningsgrupper såsom romaer (f.eks. ved at investere på regionalt plan i inklusiv uddannelse eller finansiere aktive arbejdsmarkedspolitikker).

Den fortsatte gennemførelse af den europæiske søjle for sociale rettigheder er fortsat retningsgivende for opadgående social konvergens i EU. For at give en mere systematisk analyse af den beskæftigelsesmæssige og sociale udvikling i medlemsstaterne²¹ indeholder Kommissionens

¹⁸ Eurofound (2023), Mindsteløn i 2023: Årlig gennemgang.

¹⁹ [I overensstemmelse med Rådets henstilling af 30. januar 2023 om en tilstrækkelig mindsteindkomst, som sikrer aktiv inklusion.](#)

²⁰ Data pr. 6. november 2023 baseret på søjletaggingmetoden for resultattavlen for genopretnings- og resiliensfaciliteten. Dataene om uddannelse og færdigheder svarer til de foranstaltninger, der er tildelt politikområdet "førskoleundervisning og børnepasning", "generel uddannelse, erhvervsuddannelse og videregående uddannelse", "voksenuddannelse", "menneskelig kapital inden for digitalisering" eller "grønne færdigheder og job" som politikområde på primær- eller sekundærtrinnet.

²¹ Kommissionens forslag til en fælles beskæftigelsesrapport 2024 (COM(2023) 904).

forslag til en fælles beskæftigelsesrapport 2024 et stærkere landefokus i form af en landeopdelt analyse baseret på principperne i en ramme for social konvergens²².

3. EU's finansiering af den grønne og den digitale omstilling

EU's finansiering har vist sig at være et vigtigt redskab til finansiering af de foranstaltninger, der er nødvendige for at fremme konkurrencedygtig bæredygtighed på nationalt og regionalt plan. En effektiv og fleksibel anvendelse af eksisterende instrumenter under EU-budgettet, navnlig fondene under samhørighedspolitikken, og indførelsen af nye instrumenter, navnlig genopretnings- og resiliensfaciliteten og dens REPowerEU-kapitler, gør det muligt for EU at tackle sine vigtigste økonomiske og sociale udfordringer i fællesskab med medlemsstaterne og deres regioner. Gennem InvestEU-programmet yder EU garantier for at mobilisere private investeringer til de vigtigste politiske prioriteter såsom den grønne og den digitale omstilling, innovation og sociale investeringer og færdigheder samt støtte til SMV'er. Og FRO hjælper de regioner, der er hårdest ramt af den grønne omstilling, med at diversificere deres økonomier og skabe nye job. Hvert instrument har bidraget til at målrette finansieringshuller og investeringsflaskehalse gennem sit eget fokus og sin egen styrke, samtidig med at synergierne er ved at blive tydelige. Komplementariteten kan ses på forskellig vis, navnlig i forbindelse med reformernes art, investeringernes geografiske dimension og tidsplanen og kan fremmes gennem støtte fra instrumentet for teknisk støtte.

Genopretnings- og resiliensfaciliteten supplerer samhørighedspolitikken fonde med transformative reformer. Reformen bidrager til at fjerne investeringsflaskehalse og lette og fremskynde udrulningen af investeringer af nationale midler og EU-midler. Dette omfatter de transformative reformer, der støttes i hver genopretnings- og resiliensplan under genopretnings- og resiliensfaciliteten, sammen med de grundforudsætninger, der kræves under samhørighedspolitikken fonde. For eksempel forbedrer reformer, der frigør tilladelsesprocesserne for den grønne omstilling, også under REPowerEU-paraplyen, digitaliseringen af den offentlige forvaltning og skaber et investeringsvenligt klima ved at tackle lovgivningsmæssige hindringer såsom reduktion af bureaukratiet. Vidtrækkende arbejdsmarkedsreformer i genopretnings- og resiliensfaciliteten adresserer sammen med grundforudsætningerne i samhørighedspolitikken programmer ofte langvarige strukturelle udfordringer, hvor de supplerer investeringer i f.eks. færdigheder og social beskyttelse. Endelig drager alle midler fordel af de reformer, der sikrer beskyttelsen af EU's finansielle interesser, f.eks. bekæmpelse af korruption eller retsstatsspørgsmål.

Sammen sikrer samhørighedspolitikken fonde og investeringer fra genopretnings- og resiliensfaciliteten omfattende national, regional og lokal dækning, også efter 2026. Sideløbende med samhørighedspolitikken er gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanerne en mulighed for at målrette indsatsen mod forskellige områder. Med deres længere gennemførelsestidsplan vil samhørighedsprogrammerne desuden fortsat opretholde det momentum, der skabes af genopretnings- og resiliensfaciliteten, og dermed sikre et højt niveau af offentlige investeringer og mobilisere private investeringer på længere sigt. Som led i midtvejsevalueringen af samhørighedspolitikken har medlemsstaterne mulighed for at revidere de samhørighedsprogrammer, der tildeler midler, for at

²² Rammen for social konvergens er blevet drøftet og udviklet i samarbejde med medlemsstaterne. Se <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9481-2023-INIT/da/pdf>.

tackle de områder, hvor der er presserende behov og nye udfordringer, samtidig med at synergierne maksimeres.

Tekstboks 1. Eksempler på komplementaritet mellem genopretnings- og resiliensfaciliteten og fondene under samhørighedspolitikken i programmeringsperioden 2021-2027

- I **Spanien** forbedrer den kombinerede indsats fra genopretnings- og resiliensplanen og fondene under samhørighedspolitikken vandforvaltningen. Med genopretnings- og resiliensplanen indføres en reform, der ajourfører vandloven, bekendtgørelserne hertil og anden afledt ret for at sikre en retlig ramme, der bidrager til at styrke og øge investeringerne i vandforvaltningssektoren, samtidig med at samhørighedspolitikken finansierer vandforvaltningssystemer, der reducerer tabet af ressourcer og forbedrer effektiviteten i distributionssystemerne.
- I **Kroatien** støtter genopretnings- og resiliensplanen indførelsen af et enkelt skift i alle grundskoler som grundlag for indførelsen af en heldagsskolemodel. Fondene under samhørighedspolitikken bidrager væsentligt hertil ved at finansiere forskellige aspekter af moderniseringen af institutioner, der tilbyder grundskoleuddannelse, herunder ved at finansiere infrastruktur og udstyr, der gør det muligt at gennemføre en heldagsskolemodel i skoler, der allerede er i gang med et enkelt skift.
- **Sloveniens** genopretnings- og resiliensplan omfatter en reform, der vil gøre Sloveniens offentlige passagertransport mere effektiv ved at oprette en ny koordineringsenhed. Dette vil lette gennemførelsen af samhørighedspolitiske investeringer i denne sektor, f.eks. opgradering af jernbaner og støtte til bæredygtige transportformer.

4. Elementer i det europæiske semester 2024

Gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanerne og komplementariteten med andre EU-finansieringsinstrumenter vil danne rammen for det europæiske semester i 2024. Selv om den igangværende gennemførelse af genopretnings- og resiliensplanerne fortsat vil levere resultater med hensyn til reformer og investeringer som reaktion på de landespecifikke henstillinger, vil denne cyklus også undersøge, hvordan tiltag under genopretnings- og resiliensplanerne interagerer med andre EU-finansieringsinstrumenter med henblik på at nå fælles politiske mål.

Landerapporter og dybdegående undersøgelser vil afdække strukturelle og nye udfordringer med henblik på at frigøre konkurrenceevnens potentiale i de enkelte medlemsstater. Landerapporterne for 2024 vil indeholde en evaluering af de fremskridt, der er gjort hen imod målene i den europæiske grønne pagt, den europæiske søjle for sociale rettigheder, herunder 2030-målene om beskæftigelse, færdigheder, uddannelse og fattigdomsbekæmpelse og tackling af en række hindringer for industrien, der står i vejen for den dobbelte omstilling. Det europæiske semester vil fortsat være et vigtigt redskab til overvågning og fremme af fremskridt hen imod målene for bæredygtig udvikling, også i en situation med øget fokus på bæredygtig og inklusiv velfærd ud over BNP.

De landespecifikke henstillinger for 2024 vil fokusere på et begrænset udvalg af udfordringer og vil beskrive de vigtigste investeringsbehov i forbindelse med midtvejsevalueringen af

programmerne under samhørighedspolitikken for 2021-2027. Selv om genopretnings- og resiliensplanerne er ved at blive gennemført, og der er tilføjet yderligere foranstaltninger gennem REPowerEU-kapitlerne, vil der blive identificeret resterende eller nye politiske udfordringer i landerapporterne og, hvor det er relevant, i forbindelse med dybdegående undersøgelser. Landerapporterne vil sammen med forslagene til landespecifikke henstillinger udgøre forårspakken for det europæiske semester 2024, der skal vedtages i juni 2024. Den nye cyklus vil også danne grundlag for den kommende midtvejsevaluering af samhørighedspolitikken.

Inddragelsen af Europa-Parlamentet, Rådet, arbejdsmarkedets parter og andre vigtige interessenter vil fortsat være et centralt element. Et tæt samarbejde er afgørende og opnås gennem regelmæssige møder i de vigtigste faser af det europæiske semester og genopretnings- og resiliensfaciliteten. Medlemsstaterne opfordres indtrængende til aktivt at samarbejde med interessenter, herunder arbejdsmarkedets parter, lokale og regionale myndigheder samt relevante civilsamfundsorganisationer. Den interinstitutionelle dialog med Europa-Parlamentet og Rådet vil fortsætte og sikre demokratisk ansvarlighed og samarbejde om økonomisk styring.

5. Konklusion

Som reaktion på en verden i forandring ønsker EU at styrke sin langsigtede konkurrenceevne gennem en grøn og digital omstilling og samtidig sikre social retfærdighed. Inden for rammerne af det europæiske semester vil Kommissionen fortsat nøje overvåge de sociale og økonomiske virkninger og fremsætte henstillinger med henblik på at frigøre konkurrenceevnens potentiale i de enkelte medlemsstater samt fremme åben strategisk autonomi og nettonulvækst og en retfærdig grøn og digital omstilling, samtidig med at de regionale forskelle mindskes. I den forbindelse vil det europæiske semesters 2024-cyklus specifikt fokusere på at sikre og udvide synergier og komplementaritet mellem gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanerne og programmerne under samhørighedspolitikken, samtidig med at der udpeges områder med yderligere investerings- og reformbehov på nationalt og regionalt plan.